

HRVATSKI CRVENI KRIŽ
Gradsko društvo Crvenog križa
ZAGREB

Projekt „Važno je znati sa 65+“

Zajedničke preporuke partnera i suradnika izrađene u okviru projekta „Važno je znati sa 65+“ za daljnji razvoj politika za zaštitu osoba starije dobi od siromaštva i socijalne isključenosti u odnosu na zlouporabe i zlostavljanja pri raspolaganju imovinom

1. Potrebno je provesti snažnu i široku nacionalnu kampanju informiranja građana/ki o važnosti korištenja pravne pomoći prije nego što odluče raspolagati svojom imovinom, a posebno sklopiti ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju.
 - U kampanji je važno naglasiti da građani/ke pravnu pomoć mogu dobiti besplatno od organizacija ovlaštenih za pružanje takve pomoći i od centara za socijalnu skrb.
 - Kod provođenja kampanje treba posebno voditi računa o tome da se kombiniraju različita sredstva priopćavanja, kako bi informacije došle do što šireg kruga osoba treće dobi, te do građana/ki u svim područjima Hrvatske.
2. Potrebno je otvoriti interdisciplinarnu stručnu raspravu o problemima iz prakse i pojedinim prijedlozima za njihovo rješavanje (npr. pitanja uspostave registra ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju, ograničavanja broja ugovora koje neka osoba može sklopiti u svojstvu davatelja uzdržavanja, propisivanja uvjeta i standarda koje mora osigurati pravna osoba kao davatelj uzdržavanja, pitanja procjene sposobnosti za rasuđivanje osoba koje boluju od demencije ili drugih kognitivnih poremećaja a kojima nije ograničena poslovna sposobnost, ukidanja instituta dosmrtnog uzdržavanja).
3. Potrebno je izraditi informativne materijale u svrhu zaštite osoba treće dobi prilikom raspolaganja imovinom, a posebno na temelju ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju;
 - Treba omogućiti dostupnost informativnih materijala na mjestima gdje je vjerojatno da bi ih osobe starije dobi mogle uočiti (npr. CZSS, ambulante, knjižnice, itd.).

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

Ovaj projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Republike Hrvatske.

Za sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovoran Hrvatski pravni centar.

HRVATSKI CRVENI KRIŽ
Gradsko društvo Crvenog križa
ZAGREB

Projekt „Važno je znati sa 65+“

Uz preporuke koje se temelje na iskustvu provođenja ovog projekta, ponavljamo i preporuke partnera i suradnika izrađene u okviru projekta „Sigurnost u trećoj dobi: Kako izbjeći rizike pri raspolaganju imovinom“, koji je proveden u 2015. i 2016. godini, a financiralo ga je Ministarstvo socijalne politike i mladih:

Radi povećanja sigurnosti i osnaživanja osoba treće dobi širenjem informacija koje će im pomoći da u vlastitom najboljem interesu raspolazu svojom imovinom, te spriječiti da postanu žrtvama zlouporaba u tom smislu, osobito kada je riječ o ugovorima o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju,

vjerujući da treba osigurati dostojanstvo osoba treće dobi kroz sustavno širenje mreže podrške u zajednici u cilju prevencije njihove institucionalizacije i unapređenja kvalitete života svakog čovjeka,

smatrajući da pravo osoba treće životne dobi na dostojanstvenu starost mora postati jedan od prioritetnih ciljeva svih državnih i javnih institucija i drugih dionika koji u skladu sa svojim nadležnostima i odgovornostima donose odluke u odnosu na ovu posebno osjetljivu skupinu građana i građanki,

smatrajući da sveobuhvatna podrška treba uključivati i cjelovito informiranje starijih osoba o njihovim pravima, mogućnostima ali i rizicima kojima mogu biti izloženi kako bi se prevenirale posljedice zaključivanja štetnih ili nepovoljnih pravnih poslova,

na osnovi iskustava stečenih u provedbi ovog projekta, predlažemo sljedeće:

1. Prevenirati zlouporabu starijih osoba kroz njihovo kontinuirano informiranje, pružanje odgovarajuće (psihosocijalne i pravne) podrške te sustavno jačanje preventivnog djelovanja i mreže podrške u zajednici

- a) Osobe treće dobi često sklapaju ugovore o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju bez prethodnog upoznavanja s pravnim posljedicama/učincima takvih ugovora pa nastaju problemi u slučaju neispunjavanja obveza davatelja uzdržavanja (npr. takvi ugovori ne sadrže pravne mehanizme zaštite osoba treće dobi u svojstvu primatelja uzdržavanja ili obveza uzdržavanja nije detaljno opisana ili misle da se takav ugovor može jednostrano raskinuti, itd.).

PREPORUKA: Potrebno dodatno i sustavno informirati same građane treće dobi o mogućim posljedicama sklapanja ugovora – od strane institucionalnih i

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

Ovaj projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Republike Hrvatske.

Za sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovoran Hrvatski pravni centar.

HRVATSKI CRVENI KRIŽ
Gradsko društvo Crvenog križa
ZAGREB

Projekt „Važno je znati sa 65+“

izvaninstitucionalnih dionika - putem tribina, predavanja, upućivanjem u centre za socijalnu skrb i udruge, kroz kampanje, informativne materijale, medije i sl.

- b) Osobe treće dobi često ne zatraže pravni savjet unaprijed, nego tek nakon što sklope ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju i nakon nekog vremena shvate da davatelj uzdržavanja ne ispunjava svoje obveze. U slučaju da davatelj uzdržavanja ne želi sporazumno raskinuti ugovor, jedini način da se on raskine jest pokretanje sudskog postupka. Pri tome starije osobe u pravilu nemaju znanja same sebe zastupati u sudskom postupku, a nisu niti u mogućnosti platiti trošak odvjetničkog zastupanja.

PREPORUKA: Potrebno proširiti opseg pružanja besplatne pravne pomoći za osobe treće dobi u svrhu prevencije prije raspolaganja imovinom (primarna pravna pomoć - pravne informacije i savjeti), ali i s ciljem njihovog odgovarajućeg pravnog zastupanja u sudskom sporu pokrenutom radi raskida ugovora o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju (sekundarna pravna pomoć). Da bi se to osiguralo trebalo bi u Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (NN 143/13) u čl. 13. st. 2. dodati postupak radi raskida ugovora o doživotnom i raskida ugovora o dosmrtnom uzdržavanju (ako takav postupak pokreće primatelj uzdržavanja) kao vrsta postupka u kojem se može odobriti sekundarna pravna pomoć.

- c) Starije osobe često se osjećaju ranjivo i nemoćno. Može se dogoditi i da su osjetljive i emocionalno nestabilne, pa im zna biti teško zauzeti se za sebe i imaju velik osjećaj krivnje, posebno unutar obiteljskih odnosa. Dodatno, ako se radi o njihovoj djeci, znaju imati i velik osjećaj srama koji ih sprečava da potraže dodatnu pomoć i podršku.

PREPORUKA: Potrebno više psihosocijalne podrške radi olakšavanja psihički teških stanja i osnaživanja starijih osoba.

2. Propisati žurnost postupanja sudova u postupcima radi raskida ugovora o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju

Sudski postupci radi raskida ugovora o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju često su dugotrajni, znaju trajati godinama i cijelo to vrijeme osobe treće dobi žive u neizvjesnosti, često i u neimaštini. Najčešće ne dožive njihov završetak.

PREPORUKA: Zakonom propisati žurnost tih postupaka (npr. unijeti u Zakon o parničnom postupku odredbu: „U postupku u parnicama za raskid ugovora o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju, a osobito pri određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati osobitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja takvih sporova.“)

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

Ovaj projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Republike Hrvatske.

Za sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovoran Hrvatski pravni centar.

HRVATSKI CRVENI KRIŽ
Gradsko društvo Crvenog križa
ZAGREB

Projekt „Važno je znati sa 65+“

3. Provesti istraživanja u području raspolaganja imovinom osoba treće životne dobi, posebno u pogledu sklapanja ugovora o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju, te kontinuirano prikupljati statističke podatke

Nedovoljno je istraživanja zlouporabe osoba treće dobi prilikom raspolaganja imovinom. Ne postoji dovoljno podataka na osnovi kojih bi se mogle donositi informirane odluke prilikom kreiranja javnih politika. Mnoge institucije ne vode posebne statističke podatke o određenim pojavama i/ili postupcima vezanima uz zlouporabe, a posebno u odnosu na ugovore o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju. Na primjer, prema našim saznanjima, otežano je pretraživanje sudske prakse u ovom području jer ne postoji takva podkategorija e-Predmeta u eSpis sustavu.

PREPORUKA: Kontinuirano provoditi istraživanja i prikupljati posebne statističke podatke u ovom području, naročito uvođenjem obveze kategoriziranja predmeta eSpisa (raskid ugovora o doživotnom/dosmrtnom uzdržavanju) kako bi se naknadno lakše pretraživala sudska praksa

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

Ovaj projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Republike Hrvatske.

Za sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovoran Hrvatski pravni centar.

HRVATSKI CRVENI KRIŽ
Gradsko društvo Crvenog križa
ZAGREB

Projekt „Važno je znati sa 65+“

Dodatno, Sindikat umirovljenika Hrvatske na osnovi iskustava stečenih kroz svoju dugogodišnju praksu, želi preporučiti i sljedeće:

1. Starije osobe znaju biti ciljano uvučene u mreže prijevara i zlouporabe, koje nerijetko završe i s nasiljem. Ne postoje specijalizirane službe koje bi se bavile prevencijom i zaštitom starijih osoba u tom delikatnom području kriminaliteta, a posebno nema ciljane edukacije i stručnog osposobljavanja relevantnih službenika.

PREPORUKA: Neophodno je propisivanje obvezatnog registra davatelja i primatelja doživotnog i dosmrtnog uzdržavanja, kako bi se prevenirala zlouporaba tih instituta, jer u izostanku evidencija i podataka, ostavlja se prostor nesmetanom uključivanju i uzdržavatelja iz službi kojima bi to trebalo biti zapriječeno (npr. osobe koje pružaju skrb starijim osobama). Evidencija sklopljenih ugovora o doživotnom uzdržavanju vodila bi se u registru Centra za socijalnu skrb na čijem području živi primatelj uzdržavanja. Registar bi sadržavao podatak o strankama iz ugovora, o datumu sklapanja ugovora, te o imovini koja je predmet ugovora o doživotnom uzdržavanju.

2. Zbog toga što najveći broj zlouporaba instituta uzdržavanja nastaje iz ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, postavlja se pitanje zašto omogućiti davatelju dosmrtnog uzdržavanja da za istu činidbu, a to je uzdržavanje primatelja uzdržavanja, odmah otuđi imovinu uzdržavanog, a da praktično nije niti započeo s obvezom uzdržavanja.

PREPORUKA: Preporučuje se ukidanje instituta dosmrtnog uzdržavanja jer se razlikuje od ugovora o doživotnom uzdržavanju samo po trenutku prijenosa imovine, a uzimajući u obzir da je svrha oba ugovora uzdržavanje potrebite osobe, a prijenos njezine imovine tek je posljedica uzdržavanja, nema nikakvog opravdanog razloga da se ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju favorizira osoba davatelja uzdržavanja u odnosu na davatelja uzdržavanja iz ugovora o doživotnom uzdržavanju.

3. Budući da je zakonsko područje uzdržavanja podnormirano, predlaže se razmotriti i sljedeće preporuke:
 - Prilikom ovjere ugovora o doživotnom uzdržavanju ovlaštena osoba dužna je utvrditi prilike li ugovoru, kao njegov sastavni dio, suglasnost za sklapanje ugovora od strane nadležnog centra za socijalnu skrb prema mjestu boravišta primatelja

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

Ovaj projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Republike Hrvatske.

Za sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovoran Hrvatski pravni centar.

HRVATSKI CRVENI KRIŽ
Gradsko društvo Crvenog križa
ZAGREB

Projekt „Važno je znati sa 65+“

uzdržavanja. Ugovor bez suglasnosti centra za socijalnu skrb je ništavan i ne proizvodi nikakve pravne učinke.

- Davatelj uzdržavanja ne može istovremeno imati dva ili više važećih ugovora o doživotnom uzdržavanju, te je dužan prilikom sklapanja ugovora dati pisanu izjavu o tome da je taj ugovor o uzdržavanju jedini važeći sklopljeni ugovor o doživotnom uzdržavanju.
- Ugovori o doživotnom uzdržavanju koje sklapaju pružatelj socijalnih usluga (centri za socijalnu skrb, privatni domovi i udomitelji kao i njihovi zaposlenici i članovi njihovih obitelji, obrti za skrb i sl.) ništavni su, te ne proizvode nikakve pravne učinke.
- Prilikom sklapanja ugovora o doživotnom uzdržavanju davatelj uzdržavanja dužan je predati ovlaštenoj osobi (sudac ili javni bilježnik) potvrdu o nekažnjavanju za kazneno djelo protiv života i tijela, te kazneno djelo protiv imovine, ne stariju od 30 dana.

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

Ovaj projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Republike Hrvatske.

Za sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovoran Hrvatski pravni centar.